

Výroba mléka

Další cyklus pravidelných seminářů pořádala společnost VVS Verměřovice. Tentokrát se dostavili hned dva zahraniční přednášející. Greg Bethard z Wisconsinu začal přednáškou na téma Ekonomika výroby mléka a Francisco Ysunza hovořil o vysokoprodukčním bachoru. Doplnění zastal ing. Antonín Lopatář.

Wisconsin je označován za srdce chovu skotu. Greg Bethard, Ph.D. již 17 let pracuje jako poradce nejen v USA, ale i po celém světě. Domov však má právě ve Wisconsinu, kde se stará o dvě mléčné farmy Pangel's Ponderosa Dairy a Dairy Dreams čítající celkem 8700 dojnic. Roční obrat je 230 milionů liber mléka. O chod farem se stará 150 zaměstnanců.

Výroba krmiv předpokládá plochu 8500 akrů pro pěstování vojtěšky, kukuřice a pšenice. Roční výroba kukuřičné siláže se šplhá ke sto tisícům tun tohoto nezbytného objemného krmiva. Zajímavostí je dokončení cyklu z pole až na vidličku, neboť na mléčnou farmu navazuje výroba vlastních mléčných produktů zejména sýrů, ale také obchod se sýry a vlastní restaurace.

Farmy v USA

»Pangel's Ponderosa Dairy původně čítala na padesát krav a byla založena v roce 1946. Dnes se zde chov skotu posunul zcela jinak. Naše farma má 5600 krav, které se dojí na 72místné kruhové dojírny. Se zaměstnanci je to někdy těžké, proto zvažujeme přechod na robotizované dojení,« popsal Greg Berthard.

»Na farmě je také bioplynová stanice, která šlape pouze na hnůj. I přes obavy ji veřejnost přijala pozitivně, neboť se omezil zápach. Farma Dairy Dreams má 3200 krav,« dodal.

Základem krmné dávky skotu je zde kukuřičná siláž, která je zakryta dvojitou plachtou. Technologie uskladnění a výroby siláže umožňuje ztráty ve výši jen 6 až 8 %. V krmné dávce skotu tvoří 65 až 70 % dávky.

Ustájení dojnic na farmách ve Wisconsinu je volné boxové s tunelovou ventilací. V jedné stáji je 1750 zvířat! V jedné skupině je ustájeno 400 až 450 krav.

Celková kapacita stájí je 4000 krav, přesto zde chovají dojnic na 5000. Důvodem je navýšení ekonomiky výroby mléka. S větším počtem zvířat na plochu se ředí náklady! Proto je stav zvířat navýšen o 20 %.

Křížení holštýn x jersey

Další zajímavostí farmy Ponderosa je přechod od čistě produktivního holštýnského skotu na křížencek

s plemenem jersey. Míra březosti dosahuje 34 %. Výhodou kříženek je menší tělesný rámec, a tedy i nižší náklady na krmiva, vyšší složky mléka, lepší zabřezávání, nižší brackace a vyšší ziskovost.

Další testování tohoto křížení přinese i další informace. Prozatím se zjistilo, že další křížení již nepřináší kýžený výsledek, proto chovatelé přistoupili k řešení pomocí embryotransferu, tedy tvorbě stále F1 generace. Navíc se inseminuje sexovaným semenem, tudíž 95 % potomků jsou jalovičky.

Na farmě Ponderosa se podestýlá separátem. Dairy Dreams pak využívá stlaní pískem. Celková užitkovost stád dosahuje 41 litrů mléka na den a krávu. Cílem je navýšit ji na 43 litrů.

Filozofie celého podniku je zachovat harmonii výroby ve vztahu ke zvířatům, lidem, půdě i prostředí. Bezpečnost potravin je na prvním místě, což je zapotřebí neustále ukazovat spotřebitelům. Je přitom třeba zachovat trvalou udržitelnost hospodaření při nárůstu celkového denního příjmu nad náklady krmiva.

Do budoucna se počítá s embryotransferem s využitím F1 generace. Vyhodnocení tohoto programu proběhne do dvou let, kdy bude přeneseno přes tisíc embryí. Dalším bodem pozornosti se má stát systém recyklace živin. Jako první přijde

řeč na možnost produkovat pitnou vodu z odpadní. Dále se zaměří na schopnost exportovat živiny a na výrobu hnojiv.

Z pole na vidličku

Neodmyslitelnou součástí podniku je, jak již bylo naznačeno, otevření firmy Cannery Market, kde bude dokončen cyklus z pole na vidličku. Předmětem zájmu bude prodej farmářských výrobků zejména vlastních sýrů. Předpokládá se tak další růst farmy.

Pro fungující firmu je důležité stanovit si koncepci s ohledem na situaci na trhu a na vlastní plány. Chov dojníc jednoznačně předpokládá realizaci na komoditním trhu, z čehož vyplývá řada nezbytných opatření.

»Mléčná farma je podnikem, který vyrábí komodity. Tudíž je nejlepší ten, kdo dosáhne nejnižších nákladů na litr vyrobeného mléka. Přitom je třeba mít na paměti, že tím, kdo generuje příjem je kráva! Proměnlivost situace na trhu nesmíme brát jako prohru, ale naopak jako příležitost k neustálému zlepšování. Důležitý je zisk, nikoli poměry. Pozor si musíme dát také na srovnávání s ostatními podniky. Může to být zavádějící, neboť každý podnik má odlišné podmínky pro hospodaření. Kromě koncepce si také musíme stanovit cíle. Díky nim se nám bude lépe dařit naplňovat vize,« informuje Greg Bethard.

Většina farem hospodaří ve třech směrech produkce – rostlinná výroba, produkce mléka a prodej jalovic. Při všech třech směrech je zapotřebí oddělit účetnictví a nikdy nedotovat jednu či druhou výrobu. U dojníc již dávno neplatí hodnotit úspěšnost podle produkce mléka. Je důležité, kolik se za mléko utrhá

peněz. Také na výši brakace zdaleka nezáleží.

Ekonomika v USA

»Zatímco v USA neklesla cena mléka tolik, v Evropě razantně poklesla. V době, kdy přetrvává mléčná krize déle, je třeba vytrvat a věřit v lepší cenu. V době, kdy se daří, je nezbytné co nejvíce vydělat a utvořit si rezervy tak, abychom nastávající krizi přečkali. Během mléčné krize musíme vytrvat a udržet běžný provoz farmy při adekvátních provozních limitech. Nikdy však nesmíme dovolit, abychom provoz farmy nějak omezovali, snižovali stavy či zhoršili krmenou dávku zvířat!« zdůraznil G. Bethard.

Při horších cenách za mléko je třeba připravit chov tak, aby byl úspěšný při příštím navýšení cen. V každém případě je nezbytné stanovit si optimální náklady na mléko. Co nejnižší náklady představují základ pro úspěch!

Celosvětová poptávka po mléce neustále poroste, prostor pro produkci mléka je tedy otevřený. Záleží jen na nás, jak si nalézt cestu

trhem. Začít musíme ve svých chovech. Kolik z chovatelů zná náklady na odchov jalovic? Jaký je zisk z jednoho litru mléka? Jak se mění náklady na krmivo každý měsíc? Kolik tvoří náklady na produkci jedné tuny objemného krmiva? Jaké jsou ztráty? Kolik dosahuje bezztrátová cena za mléko?

Na všechny tyto otázky musí znát chovatel odpovědi. K nim je třeba započíst i další důležité parametry jako jsou:

- mléko korigované na peníze,
- statický příjem nad náklady na krmivo (IOFC),
- nádoj ve 4. a 8. týdnu,
- brakace do 30 dnů po otelení,
- výskyt metabolických onemocnění (dislokace slézu, metritis, zadržování lůžka),
- ztráty úhynem,
- procento zabřezlých každých 21 dnů (jalovice a krávy),
- zabřezávání po první inseminaci (jalovice a krávy),
- vyřazování v důsledku mastitid,
- mrtvě narozená telata (DOA),
- procento telat do 6 měsíců věku (DOA, ztráty telat).

Deset klíčových zásad

»V USA po zrušení dotovaných cen začaly ceny velmi kolísat. V důsledku si chovatelé uvědomili, že je zapotřebí navýšit kapacitu stájí. Proto velikost chovů v Americe tak rapidně narostla. Dnes tak pochází 50 % mléka v USA z velkých chovů, přičemž před 10 lety to bylo pouze 20 % chovů,« uvedl Greg Bethard.

Proto platí deset klíčových zásad k dosažení dobrého hospodářského výsledku. Cílem je totiž produkovat mléko levně!

Produkovat co nejvíce mléka – je třeba udržet plnou stáj s maximální produkcí mléka.

- Mít zdravé krávy po otelení
- Minimalizovat náklady na obnovu stáda – neziskové a nemocné krávy vyřadit ze stáda, nepřetěžovat zvířata a nečekat s prodejem až budou krávy opotřebované.
- Snažit se navýšit kvalitu mléka a získat příplatky za složky.
- Maximalizovat příjem nad náklady na krmivo.
- Podávat zvířatům kvalitní objemná krmiva.
- Dosáhnout co nejlepší březosti.
- Snižit náklady s rozvahou.
- Kontrolovat pracovní náklady.
- Minimalizovat ztráty.

Objem prodaného mléka je limitující, chovatel by měl znát své limity a snažit se je navýšit. Je limitující dojírna? Či krmená dávka? Počet zvířat? Je důležité si nastavit optimální délku života zvířat tak, aby se finančně vyplatila. Nechávat si krávy příliš dlouho ve stádě se nemusí vyplatit. Cena jalovic se totiž nikdy nevyrovná ceně za vyřazenou krávu.

Náklady na obměnu stáda je třeba stále přepočítávat. Proto je vhodné prodávat stále ještě kvalitní zvířata než je nechat utratit. Dosáhnout nízkého procenta brakace se tak nemusí vyplácet. Vyšší procento totiž může znamenat zdražší stádo!

Příjem nad náklady krmiva

Optimalizovat náklady na krmivo je vhodné avšak za cenu, že nebude poškozeno zdraví zvířat. Každý kilogram přidaného krmiva nad zachovnou dávku znamená navýšení produkce mléka.

Stejně jako každá marginální kráva navýší počet zvířat ve stáji, tak i marginální kilogram krmné dávky znamená neefektivnější díl krmné dávky. Kilogram sušiny navíc znamená až dva kilogramy mléka navrch! A to za nižší náklady.

(pokračování přístě)

Text a foto Soňa JELÍNKOVÁ

